

LUCIJA LJUBIĆ

Susret znanosti i umjetnosti

BORIS SENKER

Prigodnice. Čestitke / oproštaji / sjećanja

Leykam international, Zagreb, 2024.

Kazališnoj zajednici u Hrvatskoj djelokrug Borisa Senkera nije nepoznat. Dapače, mnogi su iz njegovih teatroloških knjiga učili polažući kolegije tijekom preddiplomskih, diplomskih i doktorskih studija, njih je možda i najviše. Velik je broj i onih koji su s njim surađivali u leksikografskom radu, a znatan je broj i onih koji su sudjelovali u uprizorenjima nje-

govih dramskih djela. Mnogo je i onih koji su s njim razgovarali o kazališnim predstavama i koji su sa zanimanjem čitali njegove kazališne kritike. I još ima mnogo drugih osoba koje su se na ovaj ili onaj način susretale sa Senkerovim znanstvenim i književnim tekstovima, počevši od njegovih najbližih suradnika i prijatelja u znanstvenoj i kazališnoj zajednici pa sve

do autoru manje poznatih ili nepoznatih čitatelja. Stoga je nova Senkerova knjiga svojevrsni autorov odgovor i osvrt na poznanstva, prijateljstva, suradnje i sve druge vrste odnosa koje je njegovao s osobama s različitih područja kulturnog života, a u posebnim prigodama – kako i naslov knjige sugerira – Senker je tim osobama i njihovu djelokrugu posvećivao pokoji tekst, svjedočeci o svojim susretima s njima.

Riječ je, a to i podnaslov knjige nagoviješta, o čestitkama ili slavljeničkim tekstovima, o oprostajima od osoba koje su napustile ovaj svijet te o sjećanjima odnosno autorovim objektivacijama o tuđim autobiografskim zapisima. Zajednički nazivnik triju cjelina – osim što su nastajale u posebnim prigodama – mogao bi se obuhvatiti terminom kulture pamćenja koja se ne odnosi samo na ono što je Senker zapamtio i što je u svojim tekstovima isticao, nego, imajući u vidu ovlažno naveden autorov djelokrug, mogu biti i pouzdan vodič čitateljima koji žele steći uvid u rad osoba o kojima Senker piše, ali i onim čitateljima koji žele čitati iz čistog užitka. Naime, prilozi su – premda su nastajali u razmjerno širokom vremenskom rasponu – podjednako informativni i zanimljivo pisani. Osim toga, Senkerova knjiga obuhvaća tekstove pisane o osobama različitih naraštaja i profila pa je uspostavljena poveznica ne samo s njegovim znanstvenim nego i s književnim radom u kojemu se često dotiče pitanja protoka vremena i relativnosti odnosa između sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, a njegovi zapisi jedan su od priloga i kulturnom pamćenju, koji u nekoj zamišljenoj budućnosti mogu biti ishodišta za neke nove leksikone, preglede povijesti, hrestomatije, knjige „uvoda u...“ ili krovne teme budućih znanstvenih skupova. Stoga su Senkerove *Prigodnice* možda i neka vrsta sublimacije autorova opusa koji podjednaku važnost pridaje i znanosti i umjetnosti, desetljećima dokazujući da umjetnost može biti predmet znanstvenog istraživanja te da znanstveni i stručni radovi o drami i kazalištu ne moraju biti ni suhoparni ni dosadni, što je pridonijelo i afirmiranju teatrologije kao znanstvene discipline, a svojim je književnim, dramatičarskim i kazališno-kritičkim radom uvjerio kazališnu javnost u svoju duboku predanost kazališnoj umjetnosti koju je spreman i sposoban stvarati. Znanost i umjetnost u Senkerovu životopisu i bibliografiji idu ruku pod ruku, ali tako je i s gotovo svim osobama kojima je posvetio svoje prigodnice i u ovoj

knjizi pa se nameće ideja da je o njima i pisao jer su i te osobe uspjevale spojiti umjetnost i znanost, zavrijedivši i Senkerovu autorsku pozornost.

U tridesetak tekstova Senker piše o tridesetak osoba, mahom umjetnika i znanstvenika s kojima je godinama surađivao, prijateljevao ili od njih učio. Bez obzira na razmjerno neprecizno razvrstavanje u ovom prikazu – jer su neki od portreta vezani i uz umjetnički i uz znanstveni doprinos pojedinih osoba, uključujući i njihov utjecaj na mapiranje kulture u najširem smislu – valja navesti da Senker u *Prigodnicama* piše, primjerice, o glumicama Elizi Gerner, Milki Podrug-Kokotović, Slavici Knežević, Nadi Subotić i Eni Begović, o glumcima Božidaru Bobanu, Zlatku Vitezu, Relji Bašiću, Zvonimiru Torjancu, Mišku Polanecu, Žarku Potočnjaku, o redateljima Georgiju Paru i Darku Traliću. Piše i o znanstvenicima, nerijetko istodobno i umjetnicima, Branku Hećimoviću, Zvonimiru Mrkonjiću, Pavlu Pavličiću, Ivi Hergešiću, Viktoru Žmegaču, Maji Hribar Ožegović, Nikoli Batušiću, Mirku Tomasoviću, Tonku Maroeviću i Gordani Slabinac. Tekstove posvećuje i svojoj dvojici suradnika iz 'trojca', Tahiru Mujičiću i Nini Škrabeu, ali i Milku Valentu. Ispod naslova svakog teksta otkriva se Senker leksikograf koji precizno navodi mjesta i datume rođenja osoba o kojima piše, u bilješkama ispod tekstova često stoji i napomena o prigodi ili mjestu objavljivanja uvrštenih članaka, a svi su popraćeni fotografijama na kojima se mjestimice u oku objektiva nalazi i Senker suputnik i suprigodnik.

Svaki je objavljeni prilog u knjizi napisan u skladu s prigodom za koju je nastajao pa su tekstovi različitog opsega i stila, počevši od soneta posvećenog Branku Hećimoviću i *Krležinim danima u Osijeku*, čime knjiga počinje, preko sonetne poslanice Pavlu Pavličiću, a on je i jedina osoba kojoj je u knjizi posvećen i sonet i opsežan tekst, što svjedoči i o autorovoj dinamici susreta i suradnji s Pavličićem, ali i o zajedničkom fakultetskom ishodištu na Odsjeku za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Sudeći prema ostalim prilogima o zagrebačkim komparatistima, taj je odsjek bio i svojevrsna sonetna škola u kojoj se rado stihovalo i šalilo. Neki su tekstovi nastajali u službenim prigodama, neki su objavljivani u časopisima, neki u novinama, a jedan i u zborniku znanstvenog skupa. Taj tekst jedini je

koji se nalazi u posljednjem, trećem dijelu knjige. Senker ga je napisao za znanstveni teatrološki skup *Dani Hvarškoga kazališta*, a bavi se autobiografskom prozom koju su posljednjih godina objavili Rade Šerbedžija, Mira Furlan i Rajko Grlić. Analizirajući njihov autobiografski rukopis, Senker kao da implicitno obrazlaže i jednu od okosnica svoje knjige: sve su uspomene subjektivne, osobne i duboko utkane u naše živote, pa ako se i odnose na druge osobe, odnose se i na one koji o tim uspomenu pišu.

Senker se tome ne opire, nego u *Prigodnicama* ispisuje i komadiće vlastite biografije u koju su na ovaj ili onaj način uključene i osobe o kojima je pisao, bez obzira na to je li riječ o umjetnicama i umjetnicima ili o znanstvenicama i znanstvenicima – Senker ih sve obgrljuje svojim duhovitim, zanimljivim stilom, autoironičnim primjedbama (ne izostavljajući opisati svoje propuste u nekim prethodnim projektima ili se ispričati zbog njih), osvrtima na suvremenu kulturu (primjerice, o statusu ženskih glumačkih zvijezda), uspomenu i anegdotama koje oživljuju neke stare događaje i uvjete u kojima se na sveučilištima radilo i napredovalo, a ne ustručava se ni emotivnih osvrti na prijateljstva i šale sa svojim kolegicama i kolegama s kojima je razmjenjivao, primjerice, ne samo sonete nego i zagonetke i rebuse.

Senkerove *Prigodnice* nisu samo tekstovi koji su nastajali, kako im naslov i podnaslov sugeriraju, za različite prigode. Oni su i galerija portreta koji su, poslužimo li se područjem likovnih umjetnosti, nastajali u različitim 'tehnika': neki su krokiji u tehnicu ugljena, neki su crteži olovkom, neki su akvareli, neki su ulja na platnu, a neki su možda i mozaici ili mali vitraji. Zanimljivi su upravo zbog svoje stilske raznolikosti pa se može reći da su *Prigodnice* i ilustracija hibridnosti žanra, ali i autorove vještine da odabere odgovarajuću 'tehniku' i izradi portret osobe o kojoj piše, razotkrivajući sebe ne samo kao znanstvenika nego i kao zaigranog i duhovitog umjetnika riječi. Unatoč svim navedenim pohvalama i širini interesa, postoji nešto što Senker u svojem znanstvenom i umjetničkom radu nikako ne umije, a to je – biti dosadan.